

KŪRYBINĖS RAIŠKOS KONKURSUI „EILĖRAŠČIO MENAS IR JO
INTERPRETACIJA“, SKIRTAM VANDOS ZABORSKAITĖS ATMINIMUI,

VAINIUS ISAJEVAS,

Pasvalio Petro Vileišio gimnazija, 4a kl.

Konsultavo mokytoja Vitalija Indrišionienė

Eilėraščio interpretacija

Sigitas Parulskis

Jauno rekruto malda kasdieninė

dantų šepetėli, koks gyvenimas šiepiasi
iš blizgančio bato aulo
gazuoto vandens automata, kokie skysčiai
skalauja mano inkstų krantus
kai malšinu troškulį arbata
pasaldinta bromu
garso įrašymo studija, kokios žvaigždės man
šviečia kai rikiuotėj dainuoju dainas
apie plačią tėvynę
su kareiviško diržo sagtim
atsispaudusia nugaroj ar ant sėdmenų
laikraštį „Į Komunizmą“, kokie paukščiai krenta
žemėn numirę, kai vidurnakty nuogas
ryju autuose slėptus motinos laiškus
Lietuva, o, tolimoji, koks mėnuo ten kyla
kad šitaip norisi numirt

Man aštuoniolika, poetui Sigitui Parulskiui, kai rašė eilėrašį „Jauno rekruto malda kasdieninė“, buvo šiek tiek daugiau, gal apie 22. Mes skirtingų kartų atstovai: aš Nepriklausomoje Lietuvoje užaugęs jaunuolis, poeto vaikystė ir jaunystė – paženklinta sovietmečio iššūkiais. Sigitas Parulskis – vienas ryškiausių ironijos meistrų šiuolaikinėje literatūroje, apdovanotas Lietuvos nacionaline kultūros ir meno premija. Jis, vos baigęs pirmąjį lietuvių filologijos kursą Vilniaus universitete, buvo pašauktas atlikti karinę tarnybą sovietų kariuomenėje. Tai viena svarbiausių biografinių patirčių, kuri įvairiomis formomis pasirodo jo sukurtuose kūriniuose, ypač eilėraščių rinkinyje „Iš ilgesio visa tai“ ir romane „Trys sekundės dangaus“.

Kūrėjas 1987 metais debiutavo eilėraščių rinkiniu „Iš ilgesio visa tai“. Šis eilėraščių rinkinys – tai XX a. pabaigos įtūžusio jaunuolio karščiuojanti poezija apie vaikystę, nužmoginantį kareiviavimą, nykų savo amžių. Eilėraštis „Jauno rekruto malda kasdieninė“ yra tik vienas iš daugelio puikių šio rinkinio eilėraščių. Iš eilėraščio pavadinimo galima suprasti, jog jame bus kalbama apie jauno žmogaus, paimto į sovietinę kariuomenę ir privalančio atlikti karinės tarnybos prievolę, kasdienį gyvenimą, jo rutiną – karinę tarnybą toli nuo namų, toli nuo Lietuvos. Jau pačiame pavadinime galima įžvelgti tam tikrą ironiją. *Malda* – šiuo atveju ne kreipimasis į visagalį Dievą, bet kasdien kartojamas, beprasmis veiksmas, ritualas kariuomenėje. Ritualas, kuris galbūt padeda išgyventi beprasmiškas, varginančias, sekinančias dienas.

Kalbantysis – lietuvis, privalantis atlikti karinę tarnybą sovietų kariuomenėje. Jis prisistato kaip *rekrutas*. (Rekrutas Rusijos imperijos valdomoje Lietuvoje prievarta į kariuomenę paimtas jaunuolis, turėjęs joje ištarnauti apie 25 metus.) Prisistatydamas kaip rekrutas jis tarsi teigia, kad tie dveji metai sovietinėje kariuomenėje prilygsta dvidešimt penkeriems. Kalbantysis, būdamas kartu su to paties likimo jaunuoliais, jaučiasi vienišas ir kreipiasi į įvairius objektus: dantų šepetėlį, gazuoto vandens automata, garso įrašymo studiją, laikraštį „Į Komunizmą“ ir galų gale brangiąją Lietuvą. Už kasdinių detalių slypi nuovargio, svetimumo, priespaudos ir ilgesio motyvai. Eilėraštyje galime įžvelgti smurto, susidorojimo ženklų: „*su kareiviško diržo sagtim/ atsispaudusia nugaroj ar ant sėdmenų.*“ Smurtas sovietinėje kariuomenėje turbūt neišvengiamas, bet jaunuolis nelinkęs dejuoti, guostis, jis iškęs jam skirtą išbandymą.. Kalbantysis, nors ir privalo išoriškai paklusti („*kai rikiuotėj dainuoju dainas/ apie plačią tėvynę*“), nors ir yra rusinamas, priverstas išklausyti sovietinę propagandą („*laikraštį „Į Komunizmą*“), bet vis tiek galvoja apie savo tėvynę. Galbūt propaganda žmogų paverčia robotu, bet jaunuolio vidinė stiprybė žavi skaitytoją. Jo stiprybė – tai motinos laišakai, kuriuos nuo visų slepia ir „ryja“ naktimis. Vaizdingas veiksmazodis „ryja“ įrodo tų laiškų svarbą jaunam lietuviui. Kulminacijos taškas – kreipimasis į tolimąją Lietuvą. Eilėraštis pradedamas smulkmenomis, o baigiamas svarbiu ir gražiu tėvynės meilės bei ilgesio motyvu: „*Lietuva, o,*

tolimoji, koks mėnuo ten kyla/ kad šitaip norisi numirt.“ Ilgesys ir meilė Lietuvai yra tokie stiprūs, kad jaunam žmogui, kuriam prieš akis dar visas gyvenimas, norisi numirti.

Eilėraštis yra modernus, jame beveik nėra skyrybos ženklų, nėra tradicinių ketureilių strofų. Kalbančiojo būsenai atskleisti daugiausia vartojamos šios meninės raiškos priemonės: ironija (visame eilėraštyje juntama sąmoninga pašaipa, pasityčiojimas iš esamos sistemos, vyraujančios ideologijos), metaforos („gyvenimas šiepiasi/ iš blizgančio bato aulo“, „skysčiai/ skalauja mano inkstų krantus“), personifikacija („gyvenimas šiepiasi“). Meniškumas leidžia suvokti kalbančiojo – jauno kario – dvasinę būseną.

Šis eilėraštis patraukė mano, XXI amžiaus skaitytojo, dėmesį bei leido geriau suprasti senelių, tarnavusių sovietinėje kariuomenėje, patirtį. Trumpas, bet įtaigus kūrinys nusako sovietmečiu vyravusias nuotaikas, to meto jaunų lietuvių kareivių, tarnavusių sovietinėje kariuomenėje, požiūrį į tarnybą, gimtųjų namų ilgesį, slepiamą, bet tokį būtiną patriotiškumą. Nuovargis ir smurtas, ilgesys ir svetimumas, propaganda ir slapstymasis – tik dalis vaizdinių, kuriais galima nusakyti to meto sovietinėje kariuomenėje tarnavusio jauno žmogaus dvasinę savijautą.